

Polarisaation ennaltaehkäisy

PuheeX-hanke

Ennaltaehkäisevän turvallisuustyön merkitys oppilaitoksen
turvallisuuskulttuurin rakentumisessa



SASKY





Sisällys

- Polarisaatio
- Keinoja polarisaation vähentämiseen
- Yhteenkuuluvuuden tunteen vahvistaminen
- Monilukutaito
- Miten tukea monilukutaidon kehittymistä?
- Lähteet



Polarisaatio

- Polarisoitumisesta puhutaan, kun yhteiskunnassa eri tavoin ajattelevien ihmisten tai ryhmien kommunikointi tulehtuu tai vähenee. Yksi suosittu tapa havainnoida polarisaation astetta on tutkia ihmisten käyttäytymistä esim. sosiaalisen median alustoilla.
- Polarisaatioon liittyvät ilmiöt, kuten vastakkainasettelu ja sosiaaliset kuplat vaikuttavat ihmisten asenteisiin ja yhteiskunnan vakauteen.
- Moniarvoinen, digitalisoituva ja globalisoituva yhteiskunta asettaa haastetta myös oppilaitosturvallisuudelle.



Keinoja polarisaation vähentämiseen

- Depolarisaatio eli polarisaation vähentäminen on tutkimusten mukaan haastavaa, mutta mahdollista. Monimuotoinen ilmiö tarvitsee tuekseen tietoisuuden lisäämistä ilmiön laajuudesta ja luonteesta.
- **Turvallisuuden näkökulmasta on olennaista tukea ymmärrystä erilaisten arvojen ja näkökulmien yhtäaikaisesta läsnäolosta ja tuoda välineitä ristiriitojen käsittelyyn.**
- Tiedon lisääminen on avain ihmisten välisen yhteisymmärryksen ja yhteenkuuluvuuden edistämiseen. Keskeistä on tukea yksilön kykyä tunnistaa erot ja yhtäläisyydet ja kannustaa yhteiseen keskusteluun sen sijaan, että vahvistamme jakoa oikeisiin ja väriin mielipiteisiin.
- Turvallisuusnäkökulmasta digitaalisessa ympäristössä korostuvat medialukutaito ja kriittinen tiedon arviointi. Medialukutaito sisältyy monilukutaidon käsitteeseen. Näitä taitoja tuetaan opetussuunnitelma tasolla läpileikkaavasti kaikessa opetuksessa.



Yhteenkuuluvuuden tunteen vahvistaminen

- Kun ihminen saa kokea kuuluvansa johonkin hänelle merkitykselliseen ryhmään, myös hänen arvionsa itsestään paranee (esim. Tajfel 1974).
- Yhteisöt vaikuttavat huomattavasti yksilöiden hyvinvointiin ja mielenterveyteen. Kokemus siitä, että on mahdollisuus vaikuttaa elämänsä kulkuun ja kokea yhteenkuuluvuutta toisten kanssa vahvistaa resilienssiä.
- Yhteisössä olevat yksilöt, yhteisön toimivuus ja ilmapiiri vaikuttavat resilienssiin. Siihen vaikuttavat myös kulttuuriset asiat, esimerkiksi nähdäänkö yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvointi yhteisenä asiana vai ajatellaanko sen olevan jokaisen omalla vastuulla. Resilienssi on yhteisöissä yhteistä vastuuta yksilöistä ja yhteistä selviytymistä haastavista tilanteista (Mieli ry).



Monilukutaito polarisaation vähentämisessä

- **Monilukutaito= moniulotteinen ilmiö; tekstin tuottaminen ja tulkinta, ei pelkkää lukemista.**
- Yhteiskunta vaatii meiltä yhä moninaisempaa lukutaitoa. Monilukutaito eli erilaisten tekstityyppien sekä sanallisen, visuaalisen ja auditiivisen materiaalin analysointi ja tuottaminen eri välineiden avulla on välttämätön taito nyky-yhteiskunnassa.
- Monilukutaidossa on kyse pedagogisesta toiminnasta, muutoksesta ja työtapojen laajentumisesta. Huomion kiinnittämistä siihen millaisten materiaalien kanssa opiskellaan ja miten niiden kanssa työskennellään.
- **Monilukutaidon keskeisenä tavoitteena on nostaa esiin, että perinteinen käsitys luku- ja kirjoitustaidosta ei enää riitä.**
- Monilukutaitoon kuuluu myös toisen ihmisen “lukutaito” eli emotionaalinen lukutaito, jolla tarkoitetaan toisen ihmisen tulkitsemista ja toisen asemaan asettumista sekä tunnetaitoja, sisältäen myös omien tunteiden ymmärtämisen.



Monilukutaito

- Monilukutaito liittyy kiinteästi kielitietoisien koulun toimintakulttuuriin. Monimuotoiset teksti- ja lukuympäristöt vaativat erilaisia luku- ja kirjoitustaitoja ja strategioita sekä erilaista harjoittelua. Kielen erilaisia muotoja, tyylejä ja käyttötilanteita tulisi kouluissa tuoda esiin laajasti eri oppiaineissa. **Monilukutaito ja sen edistäminen ei siis ole pelkästään äidinkielen opetuksen vastuulla.**
- Monilukutaidon merkitys korostuu tiedon lisääntyessä; kohtaamme koko ajan aiempaa monimuotoisempaa ja vuorovaikutteisempaa viestintää. Tiedon tuottamisen muodot muuttuvat ja kehittyvät, tieto vanhenee nopeasti ja tietolähteiden määrä kasvaa. Tietolähteiden äärelle pääseminen myös helpottuu ja monipuolistuu alati digitalisaation kehityksen myötä.
- Tarjolla olevien tietolähteiden tulkitseminen ja hahmottaminen sekä tietolähteiden ja niiden sisältöjen kriittinen arviointi edellyttää kehittynyttä monilukutaitoa.
- **Monilukutaitoa tarvitaan siis mm. inhimillisen toiminnan ymmärtämiseen, suvaitsevaisuuteen ja kulttuurisen monimuotoisuuden hahmottamiseen, kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymiseen, eettisesti vastuulliseen osallistumiseen ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen.**



Miten tukea monilukutaidon kehittymistä?

- Ryhmätyöskentelyyn: [Monilukutaitoa vahvistamassa -työpajamallit - Mediakasvatusseura ry](#)
- Itsenäiseen tai ryhmätyöskentelyyn: [Monilukutaitoa vahvistamassa -verkkotehtävät nuorille - Mediakasvatusseura ry](#)
- Infograafit apuna keskustelun herättelyssä: [Monilukutaitoa vahvistamassa -infograafit - Mediakasvatusseura ry](#)
- Polarisaation käsitteen ja ilmiön hahmottamiseen: [677f6e1d96a3747f7d39785f_Poliittisen polarisaation hahmottaminen ja mittaaminen.pdf](#)



Lähteet

- [Mediakasvatusseura.fi](https://www.mediakasvatusseura.fi)
- [Mieli ry](#)
- [Monilukutaito | Opetushallitus](#)
- [Monilukutaidon edistäminen - Digi-ihana vaka ja esiopetus](#)
- [LUKILOKI - Oivalluksia luku- ja kirjoitustaitojen opettamiseen ja tukemiseen | Opetushallitus](#)
- Tajfel, H. (1974). Social identity and intergroup behaviour.

SASKY

Osaavat luovat maailmoja
yhdessä tehden